

Zuidwester

IVN Zuidwest Veluwezoom - voorjaar 2024 - jaargang 38

Het geheim van Oosterbeek ontsluit

Felixoord: een juweel van een tuin

Veel regen, een zegen?

Namen en adressen

IVN

IVN werkt aan een duurzame samenleving. Door mensen zelf in aanraking te brengen met de natuur worden zij zich pas echt bewust van de waarde ervan. Daarom laten wij jong en oud de natuur van dichtbij beleven.

Afdelingsbestuur IVN Zuidwest Veluwezoom

Voorzitter

Henny Tax, 06 - 16 37 27 58,
henny.tax@gmail.com

Secretariaat

Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl, 026 - 334 27 43,
Beukenlaan 21, 6862 HS Oosterbeek

Bestuurslid en penningmeester

Con van Regteren, 06 - 11 62 52 11,
jsvanregteren@gmail.com

Bestuurslid

Folchert van Dijken, f.r.van.dijken@outlook.com,
0317 - 31 01 05

Werkgroepcoördinatie

Werkgroep Landschapsonderhoud

Albert Smit, smit.albert52@gmail.com, 026 - 339 24 11

Redactie Zuidwester, redactie.zw@gmail.com

Simone Saarloos, simonesaarloos@gmail.com,
06 - 55 15 69 18

Ledenadministratie en bezorging Zuidwester

Wim Chardon, wim.chardon@gmail.com, 0317 - 31 94 90

Werkgroep PR en website

Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl, 026 - 334 27 43

Werkgroepen Beken en sprengen

Werkgroep Beken en sprengen Renkums beekdal, Ruud Schaafsma, ruud.schaafsma@gmail.com, 0317 - 31 51 17
Werkgroep Beken en sprengen Heelsumse beek, Wiebe Selders, 026 - 334 18 25 / 06 - 27 10 38 31, wiebe.selders@hetnet.nl

Werkgroep Beken en sprengen de Kamp, Maarten Kubbe, 06 - 41 99 82 12, mkubbe@yahoo.com

Werkgroep Beken en sprengen Oorsprongbeek/Gielenbeek, Hans van Leeuwen, 026 - 333 31 39 / 06 - 12 42 03 23, leeu9362@planet.nl

Landgoed-werkgroep De Kamp

Maarten Kubbe, 06 - 41 99 82 12, mkubbe@yahoo.com

Werkgroep Jufferswaard

Hermien Mijnen, 06 - 10 64 85 80, hermien.mijnen@outlook.com

Werkgroep Zomp

Johanneke Sanders, johanneke.sanders@xs4all.nl,
026 - 334 30 77
Heemtuin De Zomp
Ingang Fangmanweg/hoek Dam, Oosterbeek

Vogelwerkgroep

Els Roode, els.frank@planet.nl, 0317 - 31 82 12

Werkgroep NME

Ineke Puijk, inekepuijk@yahoo.com, 0317 - 41 75 75

Werkgroep Natuur en gezondheid

Mary de Jong, mary-dejong@hotmail.com,
06 - 40 95 46 37

Werkgroep Renkumse duizendknoopbrigade

Henny Tax, 06 - 16 37 27 58,
renkumseduizendknoopbrigade@outlook.com

Werkgroep Vleermuizen (in oprichting)

Folchert van Dijken, f.r.van.dijken@outlook.com,
0317 - 31 01 05

IVN Gelderland

Oude Kraan 72, 6811 LL Arnhem, 026 - 351 29 27
E-mail: gelderland@ivn.nl
Website: www.ivn.nl/provincies/gelderland/contact-ivn-gelderland/
Medewerkers IVN Gelderland: www.ivn.nl/provincies/gelderland/medewerkers-ivn-gelderland/

IVN landelijk bureau

Plantage Middenlaan 2C, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, 020 - 622 81 15

Lidmaatschap IVN Zuidwest Veluwezoom

Contributie: € 16,- per jaar. Donatie: € 10,- per jaar.
Huisgenoten: € 8,- per jaar. Girorekening: NL39 INGB 0000 805291 t.n.v.IVN-afdeling Zuidwest Veluwezoom te Renkum.

Als lid ontvangt u vier keer per jaar de Zuidwester, het contactblad van IVN Zuidwest Veluwezoom, en vier keer per jaar Mens en Natuur, het landelijke blad van het IVN.

Foto's

De bovenste foto van de voorpagina maakte Karel Noy in februari bij het Visgat in Renkum, de onderste foto is van de hand van Edith Gerritsma. Ook de foto op de achterpagina maakte Edith.

Zuidwester

IVN Zuidwest Veluwezoom - voorjaar 2024 - jaargang 38

Van de voorzitter

Mijn vrouw en ik wandelden een weekje in de Harz. Dit Duitse middelgebergte met de Brocken (1142 meter) als hoogste top lijkt voor ons sterk op echte bergen maar het ligt maar 400 km van huis. Minder ver autorijden dus. De Harz had steile beboste hellingen. Nu zijn het vooral hellingen met dode afgebroken bomen. De letterzetter, een kevertje van 4 mm, heeft hier vanaf 1994 huisgehouden. Wij zijn verrast door de uitleg op informatieborden. Geen doemdenken over sterven maar omdenken. Juichend meldt de natuurorganisatie: "De letterzetter heeft nieuwe bossen mogelijk gemaakt met meer diversiteit." 'Rewilding' wordt hier in de praktijk gebracht. Veel dood hout op de grond en al jonge bomen en struiken hier en daar. Geen hand uitsteken om de natuur in een of andere richting te duwen. Wat er groeit, moet passen bij de nieuwe, natuurlijke omstandigheden van de bodem en het klimaat. Een werkwijze waar we bij de dichtbevolkte Veluwe nog niet aan toe zijn.

De lente brengt ons naast groei van planten ook groei van de afdeling met nieuwe initiatieven. 15 nieuwe leden en een nieuwe landschapswerkgroep in de Jufferswaard. Een vleermuizengroep maakt een prille start. Een groep wandelaars probeert belevingswandelingen aan de gang te krijgen. Samen met de Stichting Renkums Beekdal is een door een tiental organisaties onderschreven visie voor de ontwikkeling van de beekdalen in ons werkgebied geschreven. Bestuurders en beheerders worden erin aangespoord maatregelen te nemen om de natuur te beschermen tegen te veel schade door intensieve recreatie en wateronttrekking. De werktitel 'Gletsjerparadijs' spreekt mij zeer aan. De Zuidwest-Veluwe is een paradijs om in te wonen voor mens en dier. Laat dat zo blijven!

Op 25 mei hopen we op een ALV in de Lingezen samen met jullie te kunnen genieten van het voorjaar. Ik wens jullie plezier met het lezen van deze Zuidwester.

Henny Tax

Inhoud

- 3 Van de voorzitter
- 4 Geliefde bomen
- 5 Heggenvlechten
- 6 Vroegbloeiërs in de buurt
- 7 In de nesten werken
- 8 Vogeltellingen Noordberg
- 9 Een juweel van een tuin
- 10 To be or not to be
- 11 Veel regen, een zegen?
- 12 Met ons leuke dingen doen?
- 13 Eetgedrag van onze tuinvogels
- 14 Kort van stuk
- 15 Van het bestuur

Colofon

Redactie:

Albert Bos, Mary de Jong, Maria van Kempen, Edith Gerritsma en Simone Saarloos

Drukker:

Editoo B.V. te Veenendaal

Redactieadres:

Simone Saarloos

Gelria 3

6871 EE Renkum

06 55 15 69 18

simonesaarloos@gmail.com

De uiterste inzenddatum van kopij voor het zomernummer is 20 mei 2024.

Geliefde bomen

AUTEUR EN FOTO'S: FRITS LEUSINK

Bijna iedereen heeft wel een tik en ik heb er meerdere. Ik houd van bomen, een van mijn tikken. Gelukkig wordt het houden van bomen steeds meer geaccepteerd in deze tijd. Eerst was er prinses Irene, die zelfs met bomen praatte. Daarna kwamen de milieuactivisten die propageerden hoe belangrijk bomen voor onze gezondheid zijn. Waarop nu door de politiek wordt gereageerd en via de pers aan ons eenvoudige stervelingen wordt verteld dat er meer groen moet komen. En dan vooral bomen, belangrijk voor de zuurstofproductie en de diversiteit in de natuur. Ik bevind me dus nu in goed gezelschap.

In mijn tuin staan te veel bomen! Soms zie ik een leuk boompje staan bij een tuincentrum en bedenk dan een plaatsje in mijn tuin. Als ik een plaatsje vind, koop ik het boompje en plant het. Het is zo leuk om ze daarna te zien groeien. Dat stopt dan weer als het boompje te groot wordt, wat nu? Opsnoeien, de onderste takken eraf, boven is nog wel ruimte.

Zo groeit mijn tuin vol. Ik bezit bijvoorbeeld een schitterende trompetstruik die onze lente en zomer versiert met mooie oranjekleurige bloemen, een camelia die inmiddels veel te groot is geworden en in de lente bezaaid is met prachtige roze bloemen, enkele uit de kluiten gewassen rododendrons, verspreid door mijn tuin intussen en ook ruim aan de maat, en een paar sierappelboompjes. Die zijn meer dan de moeite waard. In het voorjaar prachtige appelbloesem, in de nazomer roodkleurende appeltjes en in de winter, na de eerste vorst, merels in de tuin die hun buikjes vullen met appelmoes, jaarrond genot.

Jaren geleden heb ik een kleine gemêleerde *Chamacypariss* in mijn tuin geplant, zo'n mooi kegelvormig boompje. Na jaren heb ik de onderste takken verwijderd, want de inmiddels boom nam te veel plaats in. Het is een meters hoog exemplaar geworden die zonder grof geweld niet meer kan worden verwijderd.

Dan nog even de pronkstukken in mijn tuin: enkele tot ca. 7 meter hoge jeneverbesbomen (*Juniperus communis*). Ze zijn gelukkig van de slanke variëteit en voelen zich helemaal thuis in mijn zanderige tuin. Deze soort komt van nature in het wild in de Benelux voor. Jeneverbessen zijn groenblijvend en met stekelige naalden bezet op mooie roodbruine takjes. Jeneverbessen zijn tweehuizig. Waarschijnlijk is dat de oorzaak dat mijn jeneverbessen geen vrucht dragen. De jeneverbes is in Nederland de enige boom op de rode lijst.

De soort kan heel gemakkelijk worden gestekt, in mijn tuin staan te veel bewortelde stekken. Als ze allemaal opgroeien, wordt het een wildernis, maar dat zal ik wel niet beleven.

Ik zou zeggen, kom eens kijken naar mijn jeneverbessen. Ik zou niet weten waar je in onze omgeving mooiere exemplaren zou kunnen vinden of zien. Mijn adres is Prins Bernhardlaan 23 in Heelsum.

Het geheim van Oosterbeek ontsluitend...

AUTEUR: ALBERT BOS. FOTO'S: EDITH GERRITSMAN

Lopend over De Dam in Oosterbeek wisten veel mensen niet dat naast de dam heemtuin De Zomp ligt. Dankzij het werk van heggenvlechter Lex Roeleveld en met de hulp van leden van de werkgroep Zomp kan er nu over de heg gekeken worden naar het hart van de heemtuin. Een echt doorkijkje.

Lex was landbouwkundige in tropische landen. Sinds het begin van deze eeuw is hij een van de mensen die een oud ambacht weer deed herleven: het heggenvlechten, ook wel heggen leggen genoemd.

Voor de uitvinding het prikkeldraad werden gevlechte heggen aangelegd als veekering. Om vee 'binnen' te houden of om te zorgen dat vee 'buiten' het akkerland bleef. Heggen behoren tot de oudste landschapselementen in Nederland. Nederland kent diverse streken met authentieke heggenlandschappen. Voorbeelden hiervan zijn de Maasheggen, de Zuid-Limburgse heggen en de Zeeuwse heggen in Walcheren en Zuid-Beveland. IJsselheggen kan je vinden bij Gorssel.

Vlechtheggen zijn het levende alternatief voor hekwerk van takken. Dat verrot toch maar. Voor een vlechthege worden eerst struiken als meidoorn of sleedoorn geplant. Wanneer deze ongeveer tien jaar oud zijn, kan het heggenvlechten beginnen. De struiken worden laag bij de grond ingekapt of ingezaagd, zodat een deel van de bast en zodoende de sapstroom in tact blijft. De ingekapte staken worden omgebogen en gevlochten met voorgaande staken. De hek krijgt stevigheid doordat paaltjes van hazelaar als basisstructuur worden gebruikt. De ingekapte staken lopen weer recht naar boven uit en vormen een stevig vlechtwerk.

Lex vertelde dat de hazelaarstaken komen uit een hazelaar-hakhoutbos zoals op veel landgoederen en buitenplaatsen in de Kromme Rijnstreek staan. We vertellen deelnemers aan onze excursies vaak dat de hazelaar mooie rechte wandelstokken kan leveren.

NK Maasheggenvlechten 2024

Het NK Maasheggenvlechten vond plaats op zondag 10 maart 2024 op Portaal De Vilt in Oeffelt. Het NK Maasheggenvlechten heeft de status Unesco werelderfgoed verkregen. Veel teams streden er om de wisseltrofee de Gouden Hiep.

Vroegbloeiërs in de buurt

AUTEUR EN FOTO'S: MARIA VAN KEMPEN

Februari, het wordt lichter! Ik begin in de berm te speuren of er al iets bloeit. In de tuin zie ik wel aconietjes en sneeuwkllokjes. Wel het gevoel dat de lente eraan komt, maar tuinplanten tellen voor mij niet écht mee.

Vroegeling

Bij ons in de straat bloeit vroegeling. Een plantje dat zijn naam eer aandoet. Een mini-kruisbloemige met een wortelrozetje en witte bloemen. Waarom zou hij al zo vroeg bloeien met kans op guur weer? De vroegeling groeit op een zandige, droge en zonnige plek, niet in het bos, waar de bladeren later voor minder licht zorgen. Het is een klein plantje waar je snel overheen kijkt. Ik liet eens een vroegeling die ik eerder fietsend gevonden had, zien aan een groepje mensen. Als reactie kreeg ik de vraag of ik zó langzaam fiets!

Hazelaar

De hazelaar in het bos bloeide al in januari, nog vroeger dan de vroegeling. De katjes die voor stuifmeel zorgen, kun je op afstand zien. De vrouwelijke bloemen zitten verborgen in de knoppen. Je ziet wel de felrode stempels van de stampers die later tot hazelnoten uitgroeien. Hierop moet je wachten tot augustus-september. Moet de hazelaar vroeg beginnen, omdat het lang duurt om harde noten te produceren?

Klein en groot hoeblad

Klein en groot hoeblad bloeien ook al in februari. De bloemen, uit dezelfde familie, lijken helemaal niet op elkaar. Ze lijken wel allebei haast te hebben, want de bloemen komen eerst tevoorschijn en pas later de bladeren. De gele bloemen van klein hoeblad lijken op kleine paardebloemen, maar dan bleker geel en de stengel heeft schubben. Ze staan op plaatsen waar de grond is omgewerkt. Solitaire bijen vliegen op klein hoeblad. Die bijen zijn er dus ook vroeg bij.

Groot hoeblad heeft grote roodachtige bloemtrossen en groeit op natte plekken. Elke plant heeft alleen vrouwelijke óf alleen mannelijke bloemen. Voor de bestuiving zijn ze afhankelijk van insecten, voornamelijk vroege hommels, (honing)bijen, zweefvliegen en vlinders zoals de citroenvlinder. Maar ze vermeerderen zich vooral door wortelstokken, waardoor een hele groep planten langs het water vaak alleen mannelijk of alleen vrouwelijk is. Bestuiving is dan moeizaam zonder een partner van het andere geslacht in de buurt.

Speenkruid

Bijna tegelijk met de hoebladen bloeit speenkruid. Ook met een geel bloemetje en met bladeren die er eerder zijn dan de bloemen. In onze regio groeit speenkruid als een soort bodembedekker op vochtige, grazige of beschaduwde plekken. Speenkruid maakt knolletjes en kan in de tuin woekeren. Het is een bron van stuifmeel voor wilde en honingbijen.

Planten die ook vroeg in het voorjaar bloeien

Behalve typische vroegbloeiërs zoals hierboven genoemd, zijn er ook planten die bijna het hele jaar door en dus ook vroeg in het voorjaar bloeien, bijvoorbeeld madeliefje, herderstasje en vogelmuur. Zij kondigen dus geen enkel seizoen aan! En dan heb je nog de gaspeldoorn, een struik die op brem lijkt, maar met langere stekels. Je ziet hem het hele jaar fel geel bloeien langs de snelweg. Het is de vraag of hij inheems is.

In april, later dan de echte vroegbloeiërs, komen veel soorten in bloei. In het bos staat dan bijvoorbeeld bosanemoon en witte klaverzuring, die hun slag slaan vóór de bomen hun groeiplaats verduisteren met het bladerdek. Dan komen ook de bloemrijke wegkanten en is het volop genieten van het kleurrijke voorjaar.

In de nesten werken

AUTEUR EN FOTO'S: EDITH GERRITSMa

Het voorjaar nadert, de vogels werken zich weer in de nesten, altijd hetzelfde liedje. Hoe en waar maken ze die nesten eigenlijk en van welke materialen?

Waar vind je nesten?

Vogels zoeken in het voorjaar een plek om een nest te bouwen voor hun nageslacht. Het liefst zo veilig en beschut mogelijk zodat de overlevingskans voor hun jonkies zo groot mogelijk is. De ene vogel kiest voor een boom, struik, klimplant of heg. Andere vogels geven de voorkeur aan een plek op de grond of maken gebruik van een door mensen opgehangen nestkast. Je hebt vroege vogels die al in februari beginnen met nestelen, zoals de blauwe reiger en de bosuil. Andere soorten wachten nog even en starten later met hun nestgedrag.

Hoe zien de nesten eruit?

Ware kunstwerken zijn het soms, de vogelnesten. Het kommetje is het meeste bekende type, langzaam opgebouwd langs boomtakken of in boomvorken. Andere vogelsoorten gebruiken een bestaande boomholte als plek voor hun nest, zoals de specht of de mees. Weer andere maken een hangend nestje, zoals een boerenzwaluw: die metselt dat met stukjes klei onder een afdakje of dikke balk. De ooievaar en de reiger kiezen voor nog een andere optie: zij zoeken een kale plek hoog in de boom om een nest te bouwen. De ekster houdt van chique: hij maakt bovenop zijn nestkommetje een dak van stekelige takjes van bijvoorbeeld de meidoorn. Zo zijn de eieren en de jonkies extra beschermd tegen indringers zoals kraaien. De kleine karekiet is ook een ware kunstenaar. Tussen de rietstengels weeft hij langzaam een diep komvormig nest dat netjes blijft hangen.

Waarvan zijn de nesten gemaakt?

Vogels gebruiken allerhande materiaal voor hun nesten. Ze struinen de buurt af op zoek naar mos, grassen, haren en veertjes zodat een mooi nestje ontstaat voor haar kroost, vaak in een boomholte. Helaas komen we ook vaker menselijk afval zoals plastic en touw tegen in nesten. Andere vogelsoorten bouwen liever laag bij de grond een nest, bijvoorbeeld de graspieper, kievit en roodborsttapuit. Vaak kiezen ze een weiland uit voor hun broedsels. Merels bouwen het liefst een eigen nest van takken in een heg, of een dichte struik of heg. En de specht heeft heel wat minder werk als eenmaal een holte is uitgehakt. De eieren worden gewoon op het hout gelegd, er komt geen nestmateriaal aan te pas.

Veel vogelsoorten zoals mezen maken graag gebruik van de nestkastjes in onze tuinen. Ook in deze kasten slepen ze materialen aan om een zacht en warm bedje te maken voor hun nakomelingen.

Nest van een huiszwaluw

Wie maken die nesten eigenlijk?

Zijn het de vrouwtjes, de mannetjes of werken ze juist samen? Ook dát verschilt per vogelsoort. Bij de winterkoning is het mannetje de klos, bij de koolmees is het vrouwtje de bouwer. Spechten werken graag samen, zowel het mannetje als het vrouwtje neemt deze taak op zich. De grootte van het nest is afhankelijk van de grootte van de vogel, maar natuurlijk ook van het aantal eieren dat wordt gelegd. Dat verschilt enorm, evenals het al dan niet hergebruiken van een nest.

Genieten maar

Het is toch altijd weer een zaligmakend moment als je vogels ziet af- en aanvliegen om te nestelen, daarna het jonge getjilp te horen van de jonkies, met als apotheose het moment dat je getuige bent van het uitvliegen van de kleintjes.

Dit alles mocht ik vorig jaar aanschouwen vlakbij ons huis: het uitvliegen van de kinderen van een bonte specht gezin. En hoe toepasselijk: op de Spechtlaan in Doorwerth!

Vogeltellingen Noordberg

AUTEUR EN ILLUSTRATIES: FRANK KLINGE

De vogelwerkgroep van het IVN Zuidwest Veluwezoom telt ieder jaar de broedvogels in de Jufferswaard en op de Noordberg in Renkum. Ook worden de reigerkolonie in de Kleiputten geteld met toestemming van eigenaar Arjan de Vries. Verder worden er voor het SOVON vanaf september tot april maandelijkse winterwatervogeltellingen uitgevoerd in het plot vanaf de brug bij Heteren tot aan de parkeerplaats bij het Renkumse veer.

De broedvogelprojecten (BMP) worden geteld in een landelijk kader voor het SOVON (SOVON Vogelonderzoek Nederland). De tellingen worden elk jaar om de twee weken uitgevoerd, vanaf eind februari tot half juni. De Noordberg tellen we al vanaf 1988 en de Jufferswaard vanaf 2001. Er wordt meestal gestart vanaf een half uur voor zonsopgang, maar er is ook een ochtendtelling bij vanaf 9.30 uur en 2 avond/nachttellingen. De meeste waarnemingen worden via de vogelzang geteld, bij een aantal soorten zoals eenden en meerkoeten zijn het zichtwaarnemingen. Bij alle tellingen in het veld worden, op verzoek van de Nederlandse Zoogdiervereniging, de waarnemingen van zoogdieren meegenomen.

In deze Zuidwester de tellingen op de Noordberg

Op de Noordberg is de vegetatiestructuur redelijk stabiel. Bos is tenslotte een langzaam systeem. Begin 90er jaren zijn er een aantal naaldbomen verdwenen en de laatste 4 jaar is het voormalig hakhoutperceel boven op de Noordberg begonnen met instorten. Dat geeft weer mogelijkheden voor een andere bosstructuur. Een opener structuur geeft kansen voor juist de zwarte specht en de rode bosmier. Het instorten van enkele zeer oude beuken was ook het einde van het territorium van de bosuil in 1999. Ook in het voorjaar van 2024 contoleren we of de bosuil dit jaar weer is teruggekeerd met een nieuw territorium. Daar hopen we echt op.

Het ontbreken van het naalddhout op de Noordberg was te merken aan het uiteindelijk verdwijnen van de *goudhaan* in 2005. De *matkop* wordt ook niet meer waargenomen, dit is jammer genoeg een algemeen beeld in Nederland. Zijn verspreidingsgebied schuift op naar het noordoosten, wat mogelijk het gevolg van klimaatverandering is. Sinds 2019 is de *matkop* niet meer waargenomen als broedvogel in de Jufferswaard en op de Noordberg.

De *kleine bonte specht* profiteert van het ouder worden van het bos. Van 1 territorium in 1989 tot 4 territoria in 2022 en 2023.

De *appelvink* doet het de laatste jaren goed in Nederland. In 2023 zijn er 4 territoria appelvink geteld op de Noordberg. Voor de waarnemersgroep is het erg leuk om die grote bolle vinken te zien en te horen. Het is altijd weer een van die soorten waar iedereen enthousiast van wordt.

Dat geldt ook iedere keer voor de *grauwe vliegenvangers*. Dit is een lastige soort vanwege de hoge tweetonige roep. De *fitis* laat een daling van aantal territoria zien. Ook dit is een landelijke weergave van de afname van het aantal *fitissen* in Nederland.

De *boompieper* is als broedvogel niet meer waargenomen sinds 2007. Als grondbroeder is de boompieper o.a. gevoelig voor predatie van vos of das.

Stabiel zijn o.a. *kool-* en *pimpelmezen*, *glanskop* en de *grote bonte specht*, *boomklever*, *grauwe vliegenvanger*, *roodborst* en *winterkoning*.

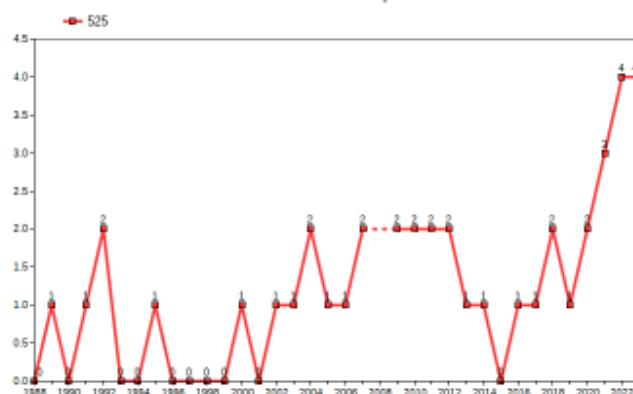
Bij de tellingen van afgelopen jaren zijn regelmatig verrassende soorten waargenomen met territoriale zang of voedsel zoekend zoals de *fluiter*, *middelste bonte specht*, *buizerd* en *wielewaal*.

In de Jufferswaard en op de Noordberg zijn de echte stijgers: *zwartkop*, *tuinfluiter*, *heggenmus*, *tijftjaf* en *boomkruiper*. Deze soorten laten ieder jaar oplopende aantallen territoria zien. Dit is tevens een afspiegeling van het landelijk beeld.

Door alle jaren heen ligt het aantal soorten vogels op de Noordberg tussen de 37 en 47 soorten. In 2023 zijn er 40 soorten vogels geteld. Gedurende 10 bezoeken zijn er 1025 vogels geteld.

De vogelwerkgroep telt vanaf begin maart t/m juni weer om de twee weken broedvogels in de Jufferswaard en op de Noordberg.

Kleine Bonte Specht

Een juweel van een tuin

AUTEUR EN FOTO'S: EDITH GERRITSMa

Verscholen in het toch al zo fraaie Oosterbeek ligt het oude landgoed Ommershof, een juweeltje waar sinds 1948 vegetariërs op leeftijd kunnen genieten van hun oude dag. Het is gelegen in een parkbos van ruim zes hectare met bungalows, een zorgcentrum en een appartementencomplex, beter bekend als Felixoord.

Felixoord/Ommershof ligt in Oosterbeek tussen de Graaf van Rechterenweg en de Ommershoflaan in een mooie bosrijke omgeving. De bewoners voelen zich verantwoordelijk voor het parkonderhoud en daarom is er voor 1,5 dag per week een hovenier in dienst op hun kosten. He-las is dat niet genoeg, vandaar dat de bewoners een ParkWerkGroep in het leven hebben geroepen. Iedere derde donderdag van de maand komen ze bijeen en gaan ze aan de slag. Ze verzamelen bij de Blokhut waar de klussen worden verdeeld.

Bioloog Johannes Jonckers Nieboer is voorzitter van de ParkWerkGroep. Hij leidt me rond door het bospark. Zeker voor ouderen is het fijn dat de natuur zo dichtbij huis is zodat ze er makkelijk van kunnen genieten. Het heeft een positief effect op hun gezondheid, zowel fysiek als mentaal.

Johannes: “Je kunt de kleine of de grote wandeling nemen. Bij het verpleeghuis is de tuin afgebakend door een hek zodat je niet kunt verdwalen. Ook is aan één kant van dit pad een leuning aangebracht, zodat mensen die wat moeilijker lopen, een steuntje hebben tijdens hun wandeling. Deze korte route is ook geschikt voor mensen met een rolstoel, de ondergrond is namelijk verhard.”

De lange wandeling leidt je al slingerend door het parkbos via kleine, smalle paadjes. Naast het rosarium is een terras met een grote vijver die vol zit met oranje-keurige vissen, goudwindes. Johannes: “De groene drijfmatten aan de oever van de vijver zijn al behoorlijk oud en zorgen voor een gezonde vijver, het is bijna trilveen. We spotten hier veel insecten, vlinders en vogels, waaronder de ijsvogel. Bewoner Henny zorgt voor het onderhoud. Hij verzorgt de pompen, strooit af en toe wat grove kalk bij, dat soort dingen. Kijk, je ziet hier nog onder water het restant van krabbenscheer van afgelopen zomer, een waterplant met lange, smalle bladeren. In de zomer komen de bladeren net boven het wateroppervlak drijven en neemt over-tollige voedingsstoffen op en voorkomt algengroei. Zo verbetert de waterkwaliteit.”

We lopen verder en komen bij de Grote Weide. Je kijkt weids uit over een grasveld, de zichtlijn naar de overkant waar enkele bungalows staan, is nog duidelijk zichtbaar. “Vroeger stond daar het landhuis”, vertelt Johannes. We

Johannes Jonckers Nieboer, voorzitter van de ParkWerkGroep

lopen verder langs het Filosofenlaantje en horen en zien verschillende vogels waaronder de bonte specht. Via de Lindenlaan komen we bij de kruidentuin die ook door bewoners wordt onderhouden. Als je verder loopt, passeer je de Vijverhof en via het Eikenlaantje en het Beukenlaantje kom je weer uit bij de hoofdingang.

Wat opvalt tijdens onze tocht, is het vele achterstallige onderhoud. De oorspronkelijke lanenstructuren en zicht-assen zijn door verwildering deels verdwenen. Het is overwoekerd door Amerikaanse eiken, rododendrons, hultst en laurierkers. Ook zijn sommige vijvers verwaarloosd, evenals een botanische tuin. De bewoners kunnen lang niet alles zelf, een groot deel is ook niet fysiek meer in staat om te helpen gezien hun hoge leeftijd.

“Het zou fantastisch zijn als er een werkgroep Felixoord zou kunnen worden opgericht waar niet-bewoners bij aan kunnen sluiten om een klein deel van onze tuin, de Grote Weide, te adopteren, te ontwikkelen en te onderhouden tot een mooie heemtuin met verschillende heestergroepen en borders langs de paden. Eigenlijk zou dit stukje park dan de droge variant van de heemtuin De Zomp worden. Het is mijn droom dit juweeltje, de Grote Weide, in ere te herstellen, samen met bewoners, omwonenden en andere vrijwilligers”, aldus Johannes. Kortom, wie helpt?

Interesse of meer info? Mail Johannes Nieboer: jhhjn@me.com of bel of app 06 – 26 16 84 83.

To be or not to be

AUTEUR: MARY DE JONG

Meestal begin ik mijn dierenstukjes over mijn eerste ontmoeting met het wezentje. Nu over de worm die geen worm is, de slang die geen slang is, de hagedis die er niet uitziet als een hagedis. Voldoende om mijn aandacht te triggeren. Maar ik heb hem nog nooit gezien, de hazelworm. Zelfs niet toen ik jaren geleden met Ron Martens, vrijwilliger IVN Veenendaal en RAVON, een klein stukje Veluwe afstruinde op zoek naar adders en ringslangen. Ik vond er geen een op eigen kracht, Ron tientallen. Hazelwormen kwamen we toen niet tegen. Niet gek, want deze beestjes leiden een ontzettend verborgen bestaan onder bosjes, bladeren en stenen in onze zandgronden. Daarom worden ze ook wel over het hoofd gezien bij inventarisaties voor bouwprojecten of in onze eigen tuin.

Dikke kans dat als je een hazelworm ziet kronkelen, je hart even een sprongetje maakt. Van enthousiasme of meer 'Ieks, een slang!'. Hangt er zeker van af hoe bekend je bent met deze hagedis. Want dat is het: een hagedis zonder poten die eruit ziet als een slang en worm genoemd wordt. Hoe zie je nou dat het een hagedis is en geen kleine slang? Ten eerste heeft de hazelworm geen hals, welke een slang wel heeft. Zijn hoofd gaat direct over in het lijf. Als je naar zijn kleine koppie kijkt, zie je dat deze rond is en sterk lijkt op andere hagedissen.

Hazelworm, Frank Vaassen via Flickr.com

En als je het lef hebt om hem goed in de ogen te kijken, krijg je wellicht een knipoog. Dat zal een slang nooit doen, want die kan zijn ogen niet dichtdoen. (Overigens valt die lef nogal mee, want de hazelworm is volstrekt ongevaarlijk). Op YouTube is een leuk filmpje te vinden, gemaakt door leraar Thijmen op de Wolfhezer Heide: <https://www.youtube.com/watch?v=aHqnVikY8kU>

Hazelworm, Saxifraga-Edo van Uchelen

Waar de slang in zijn beweging een volleerd tangodanser lijkt met soepele heupen, oogt de hazelworm eerder op een 14-jarige jongen tijdens zijn eerste dansles: beetje stijfjes. Wat de smoothie dancer dan weer niet kan en de stijverik wel, is het bij gevaar afstoten van de staart door zijn speciale zwakkere wervel. Vandaar de latijnse naam van de hazelworm: *Anguis Fragilis* oftewel breekbare slang.

Als je in maart het geluk hebt een hazelworm te zien, is dit veelal een mannetje, soms te herkennen aan blauwe stippen op het lijf. Om na de winterslaap helemaal klaar te zijn voor het volgende flirtseizoen, moeten zijn spermacellen een tijdje opwarmen. De vrouwtjes (soms herkenbaar aan donkere streep op de flanken) en jongen volgen een maand later. Na paring legt deze hagedis de eieren niet in een nest om daar vervolgens op te zitten broeden. Nee, als een moderne mama blijft de dame aan het werk. Drie maanden lang neemt ze de eieren overal mee naar toe: het broeden gebeurt in haar lijf. De 3 tot wel 25 babywormen komen in een dun eiervlies ter wereld. Dit vlies scheurt binnen enkele seconden tot minuten. En voilà, de baby's zijn acuut zelfstandige jongvolwassenen. Nog even kinderloos, want pas na een jaar of 3-4 planten ze zich voort.

Hazelwormen houden van het cosy thuis-gevoel. Meestal niet verder dan zo'n halve of hele kilometer van huis zoekt hij zijn maaltje van slakken, regenwormen, dikke kevers en spinnen bij elkaar. Misschien wel vanuit die warme composthoop in jouw tuin!

Bronnen

<https://heelsumsbeekdal.nl/hazelworm/>

<https://www.onzenatuur.be/artikel/geboren-zonder-poten>

<https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/hazelworm>

Veel regen, een zegen?

AUTEUR EN FOTO'S: MARIA VAN KEMPEN

Op maandagochtend heb ik een interview met Maarten Veldhuis van Waterschap Vallei en Veluwe. Hij werkt aan het (weer) robuust maken van het bodem- en watersysteem.

In de afgelopen periode, al vanaf ruim vóór de ruilverkaveling rond 1960 bepaalde het grondgebruik het grondwaterpeil: "Peil volgt functie", noemt hij het. Voor een robuust watersysteem moet dat omkeren. Het grondwaterpeil bepaalt waarvoor de grond gebruikt kan worden: "Functie volgt peil". Dat klinkt ambitieus! Maarten is gelukkig een optimistisch mens en weet dat in zijn enthousiasme goed over te dragen: "Er gebeurt al veel en boeren willen wel," zegt hij. Hij werkt samen met terreinbeheerders en probeert met hen "impact te maken". Maar hij merkt ook op: "Transitie gaat langzaam. Het kan wel twee of drie generaties duren." Dat vind ik wel erg lang!

Ik wil weten wat het effect is van al het water dat nu op de Veluwe is gevallen. Hoe lang blijft de bodem verzadigd? Kan het waterschap ervoor zorgen dat de beken blijven stromen? En stroomt er niet te veel water weg door de beken?

Het natste jaar van deze eeuw was 2023. Dat jaar zorgde voor het grootste herstel van de grondwaterstand in de laatste 40-50 jaar. Daardoor zijn beken gaan stromen die al lang droog stonden en zijn de nog stromende beken veel meer water gaan voeren. Dat is natuurlijk prachtig! Maarten verwacht dat dit effect wel even blijft, maar als we weer een zomer krijgen waarin het twee maanden niet regent, dan is het snel afgelopen. Maarten blijkt geen grote voorstander van meer stuwtjes in de beken al geeft hij toe dat het een keuze is. Stuwtjes hebben een lokaal effect op de grondwaterspiegel en kunnen de vegetatie en de fauna in de beek verstoren, omdat ze zorgen voor meer stilstaand water. "Als specifieke soorten zoals dubbelloof en waterjuffer daardoor eenmaal zijn verdwenen, dan komen ze nauwelijks terug." Het waterverlies door de beken op de Veluwe is (maar) ongeveer 3% van de jaarlijkse neerslag. En stromende beken hebben ook cultuur-historische waarde.

Andere ingrepen van de mens veroorzaken vele malen meer waterverlies. Bossen op de Veluwe zorgen voor extra verdamping ten opzicht van heide, zandvlakten of een meer open vegetatie. Vooral naaldbossen verdampen veel water en zorgen dat er minder water op de bodem komt. Ook Vitens voor drinkwater en Parenco voor papier onttrekken veel water. En er verdwijnt grondwater van de Veluwe naar de IJsselmeerpolders die lager liggen dan de vroegere Zuiderzee. Het waterschap inventariseert hoe-

Maarten Veldhuis

veel water particulariseren, waaronder boeren oppompen. Een buis slaan voor oppompen van grondwater dichtbij de beken is nu al verboden.

Samen met gemeenten en Vitens werkt het waterschap aan het bewustzijn van watergebruik bij mensen door bijvoorbeeld wadi's en groene schoolpleinen aan te leggen. Ik vraag Maarten of het natte najaar ook nadelen had. Hij acht dat mogelijk voor kwelafhankelijke vegetaties zoals die in het Binnenveld bij Veenendaal. Kwelwater is schoon, niet zuur en rijk aan mineralen. Het is mogelijk dat er nu oppervlakkig in de grond zogenoemde regenwaterlenzen zijn gevormd, die wel zuur zijn. Dat is misschien niet lekker voor de orchideetjes! Interessant of we er daarvan minder zien komend seizoen.

Maarten zegt dat we meer vertrouwen moeten hebben in de natuur. "Waarom per se blauw grasland op een bepaalde plek?" "Uh", hakkel ik, "omdat het weinig voorkomt en zo móóí is."

Veel water in de Oliemolenbeek in het Renkums beekdal

Met ons leuke dingen doen?

AUTEUR: MARY DE JONG. FOTO: ALBERT BOS

Vooraf uit de dorpen van gemeente Renkum krijgen we allerlei verzoeken om activiteiten mee te verzorgen. Heel leuke natuuractiviteiten! Met ouderen in de zorg, met kinderen, voor marktbezoekers etc. Wij willen hier als vrijwilligers graag mee aan de slag. Maar we hebben niet altijd genoeg mensen daarvoor.

Daarom zijn we op zoek naar jou! Heb jij zin om mee te doen met natuuractiviteiten voor en met anderen?

Je natuurkennis kan heel uiteenlopend zijn en je hoeft zeker geen expert te zijn. Als je maar enthousiast bent, dan geven wij je voldoende tools om mee te doen. Je kunt dit ook samen met een partner doen.

Hoe vaak je mee doet, bepaal je zelf. Het kan iets eenmalig zijn of zo eens per maand. Mogelijk wil je ook meedenken met een project.

Wellicht zit er bij onderstaande activiteiten iets bij waar je warm voor loopt. We heten je van harte welkom!

Natuuractiviteiten met ouderen in de zorg

Deze activiteiten kunnen heel uiteenlopend zijn. Je kunt een presentatie geven van seizoenbeelden, aangevuld met belevingsmaterialen uit de natuurkoffer. Een natuurwandeling, off samen waterbeestjes uit de sloot bekijken. Telkens zien we weer mensen blij en warm worden als we de natuur dichterbij hen brengen. Zeker bij die mensen die altijd al 'groen' dachten en voelden.

Ook kijken we met organisaties hoe natuur een vaste plek kan krijgen in de begeleiding.

Wil je meer algemene informatie over de net weer opgestarte werkgroep Natuur en Zorg? Mary de Jong, mary--dejong@hotmail.com.

Voor de komende tijd zoeken we vrijwilligers voor:
Activiteit met ouderen met lichte dementie in Odensehuis, Doorwerth

Dinsdag 23 april – ochtend en/of middag.

Vrijdag 26 april – ochtend

Daarna gaan we een keer per maand elders een buitenactiviteit doen met een deel van hen dat enthousiast is geworden (6-8 personen). Er zijn altijd ervaren begeleiders van het Odensehuis bij. Meer informatie bij Charley Erkens, charley.erkens@gmail.com of 06 - 12 61 61 40.

Activiteit met ouderen in verpleeghuis Verburgt-Molhuysen, Oosterbeek

Zo'n 6 keer per jaar verzorgen we een natuurdagdeel voor bewoners en bezoekers van de dagactiviteiten. Het liefst in de mooie tuin rondom het huis. Ook dit doe je samen met een ervaren activiteitenbegeleider.

Meer informatie bij Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl of 06 - 26 61 63 54.

Activiteiten met volwassen en/of kinderen

Een basisschool in Oosterbeek wil het roer meer richting groen laten gaan

Lekker buiten dingen doen en de kinderen enthousiast maken voor natuur. Een uitdagend schoolplein hoort daar ook bij. Denk en doe jij met hen mee?

Meer informatie bij Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl of 06 - 26 61 63 54.

Natuurwandelingen met gids

Is natuurwandelen met een groep mensen meer jouw ding als IVN-natuurgids? Die vraag krijgen we ook regelmatig. Meer informatie bij Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl of 06 - 26 61 63 54.

Natuurmarkt De Zomp op zondag 26 mei 12 - 16 uur

De gezelligste markt met van alles op het gebied van natuur, landschap, duurzaamheid etc. is er weer. En wij zijn er weer bij! Vind jij het leuk om te vertellen over ons mooie werk? Of met kinderen uilenballen te pluizen? Je kunt zelf meer bedenken wat je leuk vindt. We hebben voorbeelden genoeg.

Meer informatie bij Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl of 06 - 26 61 63 54.

Eetgedrag van onze tuinvogels

AUTEUR EN FOTO'S: FRITS STORM

In onze bostuin kunnen we elke winter vanuit de woonkamer een tiental verschillende soorten bosvogels waarnemen. Vooral als er sneeuw ligt en er weinig voedsel in het naburig bos te vinden is, komen ze in groten getale naar onze voedertafel.

We voeren alleen zonnebloempitten. Daar komen vrijwel alle vogels en zelfs het eekhoortje op af. Maar het is wel verpakt voedsel, waarvan de schil eerst verwijderd moet worden. Voor de vogels is dat extra werk. Voor ons verhoogt dat de natuurbeleving, omdat we langer naar de vogels kunnen kijken. Toch is dat laatste niet voor alle vogels het geval.

De boomklever beschouwt onze voedertafel als de supermarkt. Hij haalt er een zaadje op en brengt het naar huis om het daar later op z'n gemak op te peuzelen. Omdat hij geen boodschappentas heeft, moet hij wel vaak heen en weer vliegen.

De mezen doen het anders. Zij halen een zaadje op bij ons afhaalrestaurant en ontdoen het op een takje in de buurt van de verpakking en eten het daarna meteen op. Dat geeft ons meer kijkplezier, omdat we dat in onze bostuin ook vanuit de woonkamer kunnen volgen. Dat levert wel veel zwerfafval in onze tuin op. Gelukkig is de verpakking natuurlijk materiaal.

Maar de gezelligste vogels zijn de goudvinken en de appelvinken. Zij komen naar het restaurant en gaan er rustig voor zitten om met hun sterke snavels de zaadjes van hun schil te ontdoen en meteen op te eten. Man en vrouw goudvink komen vaak samen naar het restaurant en nemen ruim de tijd voor hun maaltijd. Als er een tweede paartje langskomt, is dat meestal niet welkom. Alle tafels zijn dan bezet. Voor een appelvink is er soms nog wel een tafeltje vrij.

Maar als het eekhoortje komt, maken alle vogels dat zij weggomen. Hij eist het restaurant voor zichzelf op. Wij hebben daar geen bezwaar tegen. Het is immers een genot om naar dat sierlijke beestje te kijken. Vooral ook omdat hij de raarste buitelingen moet maken om binnen te komen.

De merel komt ook regelmatig bij het restaurant langs. Maar hij weet niet goed hoe hij de verpakking moet verwijderen en maakt er een zootje van. De ongeopende pitten vliegen dan in het rond. De gewone vinken en de heggemusjes, die geen plaats in het restaurant kunnen bemachtigen, scharrelen zo als een soort zwervers hun kostje bij elkaar.

Zo komt iedereen toch aan z'n trekken en beleven wij vele uren kijkgenot.

Kort van stuk

Op het internet vind je heel veel informatie over van alles wat met de natuur uit je omgeving te maken heeft. Albert Bos struikt voor elke editie van de Zuidwester het internet af op wederwaardigheden die voor u als lezers van de Zuidwester mogelijk interessant zijn.

De Groene Metropoolregio

Bekijk eens de website van de Groene Metropoolregio. U kunt daar lezen: 'Binnen het speerpunt groen-blauw raamwerk van de Groene Metropoolregio willen we natuur, landschap, water en erfgoed in de regio versterken. Dit doen we middels verschillende projecten en gebiedsprocessen. Eén van de unieke natuurplekjes in de regio is het beekdalensysteem - een gebied waar beken in een dal naar beneden stromen - op de Veluwezoom. In samenwerking met andere overheden en maatschappelijke partners zetten we in op het behoud en herstel van deze gebieden.' En wie kan er beter over de beken in onze regio vertellen dan Ruud Schaafsma. Ruud vertelt over de bijzondere ontwikkeling van het Renkums beekdal. Door het natuurgebied, wat als natuurlijke verbindingzone tussen de Veluwe en de Nederrijn dient, stromen meerdere beken door bos en draslanden.

Boeren tellen zelf vlinders

Sinds 2019 werken LTO Noord, BoerenNatuur en De Vlinderstichting samen binnen het project Boeren Insecten Monitoring Agrarisch Gebied (BIMAG). Binnen het project hebben de afgelopen vier jaar 115 enthousiaste agrariërs nacht- en dagvlinders geteld op hun boerenbedrijf. Zij verzamelden hiermee belangrijke informatie over de vlinderstand op het platteland. De komende vijf jaar wordt BIMAG voortgezet en willen ze elk jaar met 150 agrarische bedrijven vlinders monitoren (www.vlinderstichting.nl/bimag).

Wat sluipt er ...

Wat sluipt er... (vrij naar Toon Hermans) door je eigen tuin. Onze IVN-afdeling Zuidwest Veluwezoom heeft een wildcamera gekocht. Die kunnen leden van onze afdeling voor een korte periode lenen om zo het nachtleven in eigen tuin vast te leggen. Het zou mooi zijn als een aantal leden samen uitzoeken hoe we een optimaal gebruik van de camera kunnen maken. Leuke resultaten willen we delen in de Zuidwester of op onze website. Wie heeft ervaring met een wildcamera? Wie wil meedoen aan dit projectje? Laat het weten aan ivn.zww@gmail.com.

Nieuwe Regio Deal voor de Veluwe!

Heel goed nieuws: het Rijk investeert via een Regio Deal 20 miljoen euro in de Veluwe!

Voorzitter Willem Bijleveld reageert verheugd op de toekenning: "Ik ben ervan overtuigd dat iedereen die betrokken bij de Veluwe superblijft is met deze toekenning. Het is een krachtige impuls voor de duurzame ontwikkeling van onze prachtige Veluwe." (<https://tinyurl.com/5n6fmk7b>)

Van het bestuur

AUTEUR: HENNY TAX

Belevingswandelingen

We wilden al eerder meer aandacht voor wandelingen in onze omgeving met schitterende natuur. We noemen dit belevingswandelingen, omdat het niet alleen zal gaan om snel en sportief rond te lopen, maar we willen onderweg ook letten op de ontwikkeling van planten en dieren.

Soms wordt er gewandeld met een thema. Bijvoorbeeld: paddenstoelen in het voorjaar.

We wandelen **vanaf 25 maart** om de twee weken op een **maandagochtend vanaf 9.30 uur**. De route met een afstand van 5-6 km wisselt per keer. De praktijk moet uitwijzen of deze afstand de juiste is, passend bij de groep deelnemers, en de mogelijkheid geeft om stil te staan en om te kijken of te luisteren.

Wil je meelopen of mee organiseren, meld je aan bij aanmeldenivnzww@outlook.com.

Algemene ledenvergadering

Op **25 mei** is er een Algemene ledenvergadering om huishoudelijke zaken samen met jullie te regelen. Aansluitend zal er een excursie zijn in de **Lingezen**. Dit natte natuurgebied tussen Arnhem en Elst laat zien hoe landbouwgebied weer is omgezet naar de van oorsprong moerassige velden, die hier eerder waren. Nu is het een eldorado voor watervogels.

Zet 25 mei alvast in je agenda. De exacte tijden en locaties zijn bij het schrijven van dit blad nog niet bekend.

Nieuw bestuurslid gezocht

Wij zoeken een nieuw bestuurslid. Weet je iemand die we kunnen vragen of misschien wil je zelf? Neem dan contact met ons op (henny.tax@gmail.com of 06 – 16 37 27 58).

Foto: Albert Bos

Activiteitenprogramma

APRIL

6 april 2024: lentefeest bij Informatiecentrum Renkums beekdal. Met een natuurmarkt, waarbij de deelnemers informatie geven over hun organisatie, demonstraties verzorgen, producten verkopen, een kleine wandeling maken of iets voor kinderen aanbieden.

20 april 2024: Vogelwerkgroep. Weidevogelexcursie Arkemheen en Putterpolder bij Nijkerk. Verzamelen en vertrek om 7.00 uur vanaf het benzinestation op de Utrechtseweg 121 te Renkum. Terugkeer rond 13.00 uur. Maximaal 16 deelnemers, uiterlijk 18 april opgave per e-mail: els.frank@planet.nl. Graag aangeven of je een auto ter beschikking hebt.

MEI

26 mei 2024: werkgroep Zomp. Natuurmarkt in Oosterbeek van 12-16 uur. Rond de 20 kramen met producten en informatie op gebied van groen, natuur en milieu, lokale initiatieven, zoals plantenruilkraam, inheemse tuinplanten, groente, en natuurlijk ontdek-tochten in de Zomp voor jong en oud, andere educatieve activiteiten. Plek: Batot's wijk in Oosterbeek bij de Heemtuin de Zomp op de hoek van de Fangmanweg en de Dam.

Wildcamera

We hebben als afdeling de beschikking over een wildcamera. Je kunt die veertien dagen in je tuin laten ophangen om zelf te zien welke dieren onopgemerkt door je tuin lopen. Als je belangstelling hebt, kun je je melden bij aanmeldenivnzww@outlook.com.

Geelster. Foto: Frank Simmelink

Beleef de natuur

